

06. des 2013

HØRINGSSVAR – Forslag til endringer i opplæringsloven, privatskoleloven og folkehøgskoleloven

Dysleksi Norges ønsker med dette å kommentere på:

- Presisere kravet om forsvarlig system for å følge opp lovverket

Dysleksi Norge er positive til at kravet om å sikre et forsvarlig system presiseres i lov. Vi tror dessverre ikke at det fremlagte forslaget vil sikre et forsvarlig system for elever med lese- og skrivevansker, mattevansker og språkvansker.

Den største trusselen slik vi ser det, er at iverksettelse av nødvendige tiltak uteblir selv om (1) behovet er klart definert eller fordi (2) behovet for hjelp ikke defineres tilstrekkelig.

Det er nødvendig å sørge for at det rapporteres oppover når en skole ikke har et forsvarlig system, men det er ikke godt nok når man ikke samtidig stiller krav til forandring når systemet svikter. Dysleksi Norge har eksempler på mange tilsynssaker der det påpekes feil og mangler, ja til med klare og grove brudd på Opplæringsloven, men hvor endring allikevel ikke forekommer.

Det er ikke godt nok med et krav om rapportering oppover, uten at det følger et krav om faktiske endringer når systemet svikter.

(1) Når behovet for hjelp er klart definert

Det er mange eksempler på elever som har klare diagnoser og tydelige sakkyndige vurderinger fra PPT hvor det i klartekst fremkommer hva eleven behøver av hjelp og hva eleven har rett på. Det er også mange eksempler på at disse elevene allikevel ikke får den hjelpen de har krav på.

Forklaringene kan være mange: Manglende kompetanse, ressurser, dårlige systemer for oppfølging, feiltolkning av lovverk osv. Uansett årsak mener vi at man må forstå enhver situasjon der en elev har en rettighet som de ikke får oppfylt som en systemsvikt.

Rettsikkerheten til disse elevene er svært dårlig. For å sikre et system der disse får hjelp er det nødvendig at det eksisterer en overordnet skolemyndighet som kan pålegge skolene å endre atferd og overprøve vedtak som åpenbart bryter med elevenes rettigheter.

(2) Når behovet for hjelp ikke defineres tilstrekkelig

Et annet vanlig problem er når elever med fagvansker ikke får en grundig vurdering av deres behov for hjelp. Også dette kan ha mange årsaker: Skolen avventer utredning av elevene for å se om vanskene er forbigående, skolen har rett og slett ikke kompetanse til å se at noen elever utviser tegn på fagvansker, eller at elevenes vansker er av mer generell karakter.

Mange elever ligger i "gråsonen". Så mange som 20% av elever i skolen har lese- og skrivevansker. Kun 5% har dysleksi. I noen tilfeller er det uklart om eleven har spesifikke vansker (dysleksi) eller vansker av mer generell karakter.

På mange måter er spørsmålet uinteressant. Hvis en elev sliter på skolen må den eleven få hjelp. Spørsmålet er kun interessant fordi en grundig kartlegging av vansker gir oss verdifull informasjon

om hva slags hjelp eleven trenger, ikke om han trenger hjelp eller ikke. For det gjør han selvfølgelig. Men disse elevene faller mellom to stoler.

For å sikre et forsvarlig system for disse elevene er det nødvendig at retten til kartlegging for vansker gjøres uavhengig av retten til spesialundervisning. Før sommeren ble Opplæringsloven endret. Foresatte har ikke lenger rett til å kreve en sakkyndig vurdering som bl.a. innebærer utredning for lærevansker før skolene har vurdert og prøvd ut tiltak.

Noen skoler har kartleggingskompetanse, men det er slett ikke alle. Konsekvensen av denne lovendringen er dermed at skolene, også de uten kompetanse på lærevansker, skal vurdere og prøve ut tiltak før man har bragt på det rene hva elevene sliter med. **Det er som å pålegge fastlegen å prøve ut medisiner før pasienten henvises til en spesialist.**

Vi mener at retten til utredning må ut av kap. 5 om spesialundervisning og bli en selvstendig rettighet i Opplæringsloven. Da kan utgangspunktet for god tilpasset opplæring i klasserommet være en grundig kartlegging og utredning. Man kan komme i gang tidlig med tiltak – helt uavhengig av elevens behov for spesialundervisning. Rettigheter som tilfaller elever med spesifikke vansker kan omsøkes umiddelbart. Så må naturligvis retten til spesialundervisning komme i tillegg som et sikkerhetsnett for de elevene som fortsatt ikke får et tilfredsstillende utbytte av det ordinære tilbudet.

I den siste tiden opplever vi flere og flere kommuner og fylkeskommuner som systematisk forsøker å redusere omfanget av spesialundervisning, uten å først ha sørget for at den tilpassete opplæringen i det ordinære tilbudet er god nok. Dette er en systemsvikt som er spesielt alvorlig, fordi når elevene fratas enkeltvedtaket om spesialundervisning bortfaller også en hel del rettigheter som følger av Forvaltningsloven.

Presiseringen av kravet om å sørge for et forsvarlig system må derfor ha et langt tydeligere kvalitativt innhold enn det har i dag. Kravet bør helst munne ut i noen kriterier for et godt system, og en bør innføre et tilsynssystem der skolene kan pålegges å gjøre endringer. Det er et problem at det ikke er sanksjoner når skolene bryter loven. Dysleksi Norge mener at sanksjoner må innføres.

Dysleksi Norge har lang erfaring med systematisk kvalitetsheving av skoler. Gjennom vårt program Dysleksivennlig skole, ser vi at gode systemer er helt sentralt for elevene med fagvansker. Det er også svært interessant å merke seg at på våre dysleksivennlige skoler er andelen elever med spesialundervisning svært lav. Disse skolene har ikke andre økonomiske rammer enn andre skoler.

Dysleksi Norge støtter forslaget om å presisere kravet om et forsvarlig system i lov, men tror ikke at forslaget er godt nok til å sikre et forsvarlig system. Vi vil ha:

- En overordnet skolemyndighet som kan pålegge skolene å endre atferd og overprøve vedtak som åpenbart bryter med elevenes rettigheter
- Noen kriterier for hva et godt system er
- Et tilsynssystem som kan pålegge skoler endringer og som har sanksjonsmyndighet

Vennlig hilsen
Dysleksi Norge

v/Generalsekretær Caroline Solem